mundi. In ut ab altiori gradu sit
casus gravior. Neq[ue] n[im] paulatim desc
des. s[ed] tamq[uam] fulgur in impetu usq[ue]
mediu[m] q[uas]i alt[er] sathanas in tr[ansitu] deiciēs.
Explicit lib[er] tercius. Incipiunt
capitula libri quarti.

De infinita ambic[i]o[n]e cl[er]icor[um]. i.
De p[ro]motione iuvenu[m] ad ecclesiasti
cas dignitates. ij.
De cl[er]icis qui p[ro]p[ri]i sui ordi[n]e querunt ec
clesiastica b[e]n[e]ficia. iij.
De cl[er]icis q[ui] male dec[er]nunt ea q[uae] de
ecclesijs h[abe]nt. iiij.
De cl[er]icis q[ui] male expendūt res eccl[es]ie. v
Q[uo]d cl[er]ici nulli[us] sint ordinis. vi
De impudencia cl[er]icor[um]. vij
De insolencia cl[er]icor[um] viij
Q[uo]d a singulis gradib[us] ho[min]u[m] q[uae] delec
tat usurpant cl[er]ici. ix.
De abb[re]viac[i]one cl[er]icor[um] x
Amonic[i]o ad cl[er]icos ut se corrigant. xi
De p[re]latis cl[er]icor[um] xii
De p[er]sitate q[ua]r[un]dam monachor[um]. xiij
De intemp[er]ancia monachor[um] xiiii
De delicatis cibis monachor[um] xv
De nimio potu xvi
De p[re]cioso habitu xvij
De sup[er]b[i]a religiosor[um] xviij
De neglig[enc]ia abbatu[m] xviiij
De ornamentis monasterior[um] xx
De sculptis et picturis q[ue] fiunt in
monasterijs. xxi
De advocatis. xxij
De appellac[i]onib[us]. xxiij
De usurpac[i]one appellac[i]onis. xxiiij

Incipit lib[er] quart[us]. De infinita am
bic[i]o[n]e cl[er]icor[um]. In p[ri]ma p[ar]te ep[isto]la ad ben.

Curritur. Senon. | i.

Curritur in cl[er]o passim in o[mn]i etate et
ordi[n]e a doctis p[ar]it[er] et indoctis. ad
ecclesiasticas curas. tamq[uam] si[n]e curis iam
quisq[ue] victur[us] sit cu[m] ad curas p[er]ve
nit. Nec miru[m] de hijs qui i[n] d[omi]no i[n]
semp[er]ip[s]is expti s[un]t. videtes q[ui]p[p]e illos
q[ui] iam p[ro]pinquos hu[m]ilios capite sarcine
s[ub]miserunt. no[n] solu[m] no[n] gemu[n]t tamq[uam]
s[ub] on[er]e. s[ed] insup[er] app[et]u[n]t plus onari.
No[n] d[e]terretur p[er]iclis qui cupiditate
cecati no[n] vident. s[ed] ka[n]onib[us] ap[osto]li[cus]
q[ui]s illis minatur p[ro]vocat[ur]. O infini
ta semp[er] ambicio. et insaciabilis
avaricia. cu[m] p[ri]mos honor[um] gradus
minim in eccl[es]ia. meruerunt aut v[e]l
uite m[er]ito u[e]l pecunie. siu[e] et car[ni]s
et sanguinis p[re]rogativa q[uae] regnu[m] d[e]i
no[n] possidebu[n]t. no[n] ideo corda quies
cunt duplici semp[er] estuancia desid[er]io.
Q[uo] uo usq[ue] mag[is] ac mag[is] et dilata
t[ur] i[n] plura. et ad celsiora sublimet[ur].
Ubi g[rati]a. Cu[m] quis fuit inq[ua]cu[m]q[ue]
eccl[es]ia decan[us]. p[re]p[osi]t[us]. archidiacon[us] u[e]l ad
h[uc] no[n] co[n]tentus un[us] in una p[re]bendas s[ed]
i[m]mo q[uan]tu[m]q[ue] valet acquire satagit
honores tam in una q[uam] in plurib[us]. q[uo]
tu[m] o[mn]ib[us] si locum inuenit libent[er]
uni p[re]fert ep[iscop]i dignitate[m]. Sed

numquam sic saciatur fons eius. Archiepiscopus esse desiderat. Quo forte adepto rursum nescio quid altius somnians laboriosis itineribus et sumptuosis familiaritatibus romanum statuit frequentare palacium. questuosas quidem et inanes comparat amicicias. Hinc etiam spiritualis gratia hii faciunt. laudandus est zelus. sed presumptio corrigenda. De

De promocione iuvenum ad ecclesiasticas dignitates

Meditantibus honores blandiuntur. sed ut supra. ii.

Omnia presentibus tedio sunt atque sordida. Solo contra omnes capiunt ubi. Multi enim non tanta fiducia et alacritate currerent ad honores si esse sentirent et onera. gravari pro eo meruerunt. nec cum tanto labore et periculo clericis affectarent infulas dignitatum. Nunc vero quia sola attendunt gloria et non pena. puerum esse clericum erubescunt in ecclesia. seque viles estimant et inglorios quod quocumque canonicorum loco non fiunt sublimati. Scolares parvi et pueri adolescentuli oblanguidus dignitatem promoventur ad ecclesiasticas dignitates. et de subferula transferuntur ad principatum plebis. Iuvenes intuentur quod murgas enasunt que meruerunt principatum. nec tamen illis blanditur ad episcopatum quod ad emptum magisterium. et hoc quidem in inicio. Processu vero temporis paulatim insolescentes docti ibi in vendicare. subditorum marsupia evacuare. magistris nimium in hac disciplina utentes propriis ambicione et avaricia. Nec dicimus quantacumque etate dei gratia prematuram sicut in senium multos videamus tumore super senes intelligunt moribus antiquatos dies. preveniunt tempora meritis. qui etatem teneram compensare meritis et virtutibus. Boni pueri qui etate videntur studuerunt esse et malicia. Malicia magis et non sensu. quorum nemo contempnat adolescentiam. meliores bone indolis. adolescentes in vetatis dierum malorum. Puer centum annorum maledictus erit. Sed est ex regione senectus venerabilis. Bonus puer Iheremias qui ante sanctificatus quam natus. cum se excusaret de puericia constitutus est super gentes et regna. Bonus quoque daniel cuius spiritum suscitavit dominus. ut convinceret iniquam iudicia et sanguinem innoxium liberaret. Denique cani sunt sensus hominis et etas senectutis vita immaculata. Sic vero hec omnia puer senex, primo invenitur opus dei est. hiis tales dum sunt inimicandum non imitandum. De cl

De clericis qui preso ordine querunt ecclesiastica beneficia. iii.

Siquis ea intencione gradus ecclesiasticos et misteria querit. immo ambit. quem nexe quam querere ipse debuerat. ut insinuatio mundicia cordis et corporis illuminandus

accedat ad dn̄m. & siā & p̄uor p̄ic
ope salute. oronis studio sit dedit
& illo p̄dicaconis. Nā si tenet aut
querit eo aīo eos intuitu ut hic
uite h̄eat ncc̄ā. evangelizat ut mā
ducet & p̄uiso nimis ordie celestib;
trena mcat. q̄ certe dignū amplius
ostaneū rōi. ut p car' uictu car
nalia mag' opa & negocia exercet
ne fieret in iaior reu. aut in honora
ret misteriū spuale. Sz modico ē nā
oreta. n̄ inti sola inhijs ncc̄ā ārūt
q̄ppe minora satis obtinenda p̄clo.
honolari mere nolūt. placē stu
dent hōib;. delectari & supbire. et
huic sclo oformari. Audi quere
las dn̄i. q̄ sup hac tāta temitate
hōinū loqtur. Ipi inq̄ regnaue
rūt & nō ex me. p̄ncipes extiterūt
& ego nō uocaui eos. Vniusos sig
te in ordib; ecclasticis cetisq; ad sc̄lu
oriū p̄ncipib; honore querentib;
ipū ut diuicias seu corpis uolupta
tem. Postremo q̄ sua s̄t nō q̄ ih̄u
x̄. manifeste p̄sius & indubitāt
nō q̄ ds ē caritas. s; aliena a do &
om̄i radix cupiditas malor mau
duat. Nō istud temitatis imo q̄
insanie est. Ubi timor di. ū mor
tis memoria. ū gehēne metus. & ter
ribil' illa expectacio iudicij. Spon
sa nec cubiculū. n̄ cella ingredi
n̄ regē introducente p̄sumit. tu inte

uenit irritus. n̄ uocat n̄ introductus.
Trahe me post te ait illa in odore
unguentor curremus. Nūc aū trahit
sua queq; uoluptas. adorē turpis
luc sectantes q̄st estimāt pietatē.
quor dāpnacio iusta est. De clīcis q̄
Ve t' clice male desuiūt. q ab
mors in cetijs habēt. iiij.
olla. mors in olla carniū. mors ibi
delicijs ē. Nō tn̄ qr sēc intuitū delec
tacōis p̄uita ēē dimostrāt. s; ob id
marie qr ipli ostat ēē p̄ta ā omi
dis. Sup̄os ecclasticos gn̄s hīe
te reputas. cātādo ut aiūt t' lona
p̄uenire uidentur. s; lonū erat
fodē mag' aut & mendicare. P̄ccā
n. ipli omedis. ac si ipa t' min'
suffice uidentur. Solicite esto tā
q̄ reddituri rōz. dignos p eis gemi
tus fundē. dignos age p̄nie fruc
tus. Alioqui t' nouis imputanda q̄
in int' delicias omedis. & puripe
dis & distillas. tāq nichila p̄icla
t'. O iudicia di abyssus multa.
Terribil' deus in osilijs s̄r filios hoi.
Frustra incipiēt nisi dicē montib;
cadite s̄r nos. & collib; opite nos.
Ueniet an tribunal xpi. audiet
pplor querela g̃uius. accusatō du
ra. quor uixere stipendijs. n̄ di
luc p̄ta. quib; fui duces ceu frau
dulenti mediatores. Ut t' insipi
ens deliae sapiūt. q̄ diuinae ob

lectant oclos quib; mcaris tā gue
iudiciū. tā dure temꝑib; obligas rō
ni. dū uniūsa quidē usq; ad nouis
simū q̄drātē exigis. Cū ḡ esto surgis
ad uigilias. uadis ad missas. horis
chori nocturnis diurnis q; freq̄ntās bn̄
facis. sic eñ stipendia gratis nō acci
pis. Dignū ē ut q̄ altari deseruit. de
altari uiuat. Viuat inq̄ de altari.
nō supbiat. nō luxurietur. nō ditet.
nō melioratu diues ex paupe fiat.
ex ignobili glos⁹. nō de bonis ecce
s; ampla palatia edificet. n⁹ loculos
suos ī agreget. n⁹ in uanitate a⁹
mis̄ stultitate dispgat. nō extollat
de facultatib; ecce ꝯsanguineos suos
a⁹ nepotes. ne filias diuitū nuptui
tradat. Concedi⁹ t⁹ ꝑ si bn̄ deseruis
de altari uiuas. nō a⁹ ut de altari
luxuriens. ꝛ in ꝯpes ꝑ aurea frena.
sellas depictas. calcaria de argen
ta. grisiasq; pellicea. a collo ꝛ ma
nib; ornatu ꝑpureo ꝑ pꝑ diuisi
ficata. Denique q̄cq⁹ pt nec̄riū uic
tū a⁹ simplicē uestitū de altari re
tines. tuū nō est. rapina est sacri
legiū est. De clicis q̄ male expēdūt

Res paupm lō ecce. v.

nō paupib; dare par sacri
legii crimē ēē dinoscit̄. Sane p̄ri
monia paupm sūt facultates ec
clia⁹. ꝛ sacrilega eis crudelitate
subripit̄. q̄cq; s; mīst⁹ ꝛ dispensatores.

nō utiq; ul' possessores uel̄ uictū ac
cipiūt ꝛ uestitū. Nec. n. ordiauit d̄s
hijs q̄ euangelio seruiūt. de euāgelio
querē diuicias ul' ornatū. s; uiuē ex
eo. ut uictū sint ꝯtenti aliīto corꝑis
nō gule irritamēta. a⁹ incentiua libi
dis. ꝛ q̄ tegant̄ nō q̄ ornent̄ accipe.
Sane q̄ nō fideli⁹ mīstrant. neq; pr̄
q̄ ī infideli⁹ agat ꝛ ꝯ ꝛ. Mani
festū sīt dubio facit arborem fruct⁹.
radice palmes. op⁹ intētio. facit
ad q̄ uenit ut marcet utiq; ꝛ dissip
dat. Nō ei altari seruit q̄ eimodi ē.
seruiat a⁹ inspū ꝛ uitate. Aut q̄ū
necc̄ijs potūt ēē ꝯtēr⁹ qui eo aīo mī
nut ut stipendia cleri in usus uolup
tatis ꝯgreget. seruet. expendat.
Tinp⁹ ḡ timid⁹ qui difficile ī
pit. hoīes miser inpinaē trahic
qui impure intrat indigne mīst̄.
s; ꝛ ipō fructu abutū tpali. De clicis

Quid s; uult ulli sit ordis. īq̄d
q̄ clici aliud ēē uolūt ꝯsi. vi.
a⁹ uideri. Nec hitu milites. ꝯtra
clicos. actu neutr̄ exhibēt. Neq;
pugnāt ut milites. neq; ut clici
euāglizāt. Cui⁹ ordis sūt. Cum
utriusq; ēē ꝯcupiscāt utrūq; deserūt.
utrūq; ꝯfūdūt. Vnusq̄sq; inq̄ in suo
ordie resurgēt. Isti inq⁹. An quisi
ordie peccauit sīi ordie pibūt. Aut
si summe sapiēs uacat d̄s creditur
a summo usq; deorsū n⁹ inordiatum

relinquit· ubi nō alibi ordinandos q̃
ubi nullus ordo· s; sempiternus horror i
habitat· O miserandā sponsā talibus
creditā paranimphis· que assignata est
tu eius· ꝓpo retinere custodiu nō ueniūt·
Nō amica ꝑ sponsi s; emuli sūt.
Heu data ē ꝑuidentia eorum in occasione
carnis ꝛ qui s' pit' ꝛ alijs in celo
tabernacula eterna debuerant ꝑparare·
intra coniungūt domū ad domū ꝛ
copulant agrū agro· Q's rapu
it ab ore apostolorum tpis h' ubū grīt·
fiducie ubū· Ecce nos reliquimus
oīa ꝛ secuti sumus te. Ecce· n· ut ꝑpls
sic ꝛ sacerdos· sui noluūt diuites fi
eri· imo ꝛ habūdancia· ipam hu
ꝑripuit conꝯsolonē· sui· amicus efficit
ꝛ ipi ut aliena tabernacula recipiat
vt pote ꝑpria nō habentes· Decimū

D|vin inpudentia decima dictorum·
ꝛ frontositas eorum hois ·vij·

indurauiūt ut nō paueat nō hor
reat nō contremiscat· ea iā de cute
despacō est· Nd ei· Hor s' conscius
hō tanq̃ iusticiā fecit· d'mo sede
multum siste nō ueretur· tanq̃ domesti
cꝯ intrat ut exit· magistrū salutat
genua flectit· osculatur ore sacrilego
Dolose agit· s; mansum di· ut in
ueniat iniquitas eius ꝛ ad odium·
Odibilis plane dō frontosa teme
ritas ꝛ inpudencia execranda·
Propter quod· n· irritauit impius dnm· ex

acerbauit dnm ꝑctor· ut f multi
ue sue nō querat· Non ꝑp forni
caciones ꝛ incestus aut sacrilegia:
sicut hoc memorat ꝑpha· s; q' in
corde suo nō requiret dixit· Sine
cordis astinō ē· ꝛ dicere nō requiret·
nō expauescere requisitū· Hec im
pietas ē f multitudine ire sue inue
stigatur dꝯs· n' querit· n' arguit· n'
flagellat· n' uelassitur in ad in
uecōnes eorum sicut de moysen ꝛ
aaron ꝛ samuele legimus quorum
rū ꝑpria fuit deus· De insolencia cl̄i

I|nsolencia clericorum ·viij·
vbique terre turbat ꝛ molestat
ecclam· Alienis nimirū laboribus
locupletantur clīci· comedūt fructus
terre absq; pecunia· ꝛ ꝑdit q̃i ex
adipe in· e· Mens quippe assueta
delicijs· n' discipline sarculo exe
ta militias lūt sordes· ve ve in
domo di horrendū uide'. Nsi in ydo
dolatris. Menior si nō ydolor a
uaricia fuit est· si nō quibusda
eciā uenē suus fcus est dꝯs suus·
q'· n· quisq; ꝑpeccis colit· idꝯs deū
constituisse ꝑbatur· Quitos sa
ne inueni q' xpo dno nō fuiūt
s; suo uetri· Q'nitos qui diligūt
munera sequūtur retribucōz· Ven
dūt sciā· iusticiā ꝑdūt· quorum
guttura n' dū traxit ad laqū
n' dū ꝑfocauit fauces uerbū

Nota

blasphemie . uox sacrilega . simo ne
quam . xvi Non uultis m(ihi) dare et ego eum
tradam . Fornicatio in multis ecclesias et
multiplicit(er) regnat . quia p(ri)uatis auctori
impuro corde et corde iniustitiis non
uerentur stare ante angelum dei qui secet
medios et dispdat . s(ed) ego audet sangui(ne)
agni inmaculati sacerdos contingere car
nales et intingere in sanguine salua
toris manus nefarias . quibus pau
lo ante peccatorum carnes meretricias
attrectauerunt . sic altare circuire . s(ed)
frequentare psalmos . cum et hi laus et
exorabilis et oratio sit impurum . manifa
loquuntur et quam iux aliqui erubescunt.

Habent singula ord(ines) m(ini)m(orum) a singlis
quaeque hominum genera generibus hominum
laboris aliquid . ad uoluptatem . quod delectant uos
s(ed) ad uitae est prudentia pater dic. uc.
aliquorum et mirari quod ad mentem hi no
uo artificio discernentes et abminuere
sequestrantes ea totum quod delectat eligunt
et amplectuntur quod molestum est fugiunt
et declinant . cura militibus neque su
perbie fastus . ampla familia . nobi
les apparatus . equi falcas . accipitres.
aleas . et similia quaeque frequentant.
Aliqui dispendentes a collo forte ru
bricatas . murium pelles . ornatos
thalamos . balnea et mollicie omnes
atque gloriam uestium amicientibus mu
tiant . cauti omnio locute pondere et in
sompnes in castris noctes . metaque

diutinma p(ri)or . muliebre quibus uidi
diam et disciplinam . aut sic ser illo
laboris hic credit declinatio . Su
dant agricole . putant et fodiunt ui
nitores . et quam mente hi torpent ocio . ac
cedente fructuum tempore . in nouaris
horrea uident et pimptuaria comple
na . Vinum uo(lunt) p(er) ill(os) . vt ut cum illis.
uiuunt triticum bibunt uue sanguinem
macissimum . Parum est . Impinguat
et dilatatur adipe frumenti . Hbarsi
cas pergam nunciant sapientie . et add
oleum camino . S(ed) considera et negocia
tores . circueunt mare et aridam in la
bore cordis et periculo uite pecunias q(ue)
diuicias congregantes . Dura sit hi ca
ueant prudentes mi diuites inter
capiant sompnos . ne dicam in istis
lasciuient suis . Erit tamen in ueur
in die festo . gentes argenteis et au
reis uasis . instructe dextris refertas ue
stis opibus manticas . parricas or
natas . insterneis ea multiplices lo
culos . ut summa has huius nummula
rios putes . Nunc fabros aut cerdina
rios cerdonesque hi operarios necesse est mu
mare . victum suum multo labore quaerunt
illi mandant delicijs . copijs affluunt
ocioci . Cum surgere ceperunt homines
unusquisque in suo ordine . vt putas
genio ista locabitur . Si ad milites for
te diuitur exsufflabunt eos qui in
nunc secum labore et periculo summunt.

Sic agitur· sic negociatores et sin
guli quique ordines hoim· alius eos si
mulit attribuunt finibus· ut pote qui
in latore hominum non fiunt· Nunc ergo
restat non ut quo omnis ordinis reperiat
pie et accusat· cum sociat locum ubi
nullus ordo sed sempiternus horror inhitat

Dilatata videtur de ambitione clericorum ·x·
ecclesia· ipse et sacratissimus ordo
cleri· sed nimium dierum multiplicatus est.
Num et si multiplicasti gentem· domine non
magnificasti leticiam· dum nunc nimium
appareat decrevisse multi quam nimium acces
sisse. Curritur passim ad sacros
ordines· et reverenda etiam ipsis spiritibus
angelicis misteria homines apprehendunt
sine reverentia sine consideratione· Nec enim
signum regni occupare celestis· aut
illius timent imperii gestare coronam.
in quibus avaricia regnat ambitio imperat.
dominatur superbia· sedet iniquitas· luxuria
principatur· in quibus et pollicia forte ap
parent merito pietatis abhominationes· sed iuxta
ezechielis prophetiam fodeamus parietem· ut
domo dei videamus horrendum· Siquidem
post fornicationes post adulteria· post incestus
ne ipse quidem apud aliquos ignominie
passiones et turpitudines desunt· Utinam
non fieret quod usque adeo non conveniunt· ut
non nos dicere oporteret· ut non dicentibus cre
datur quod humanum quibus occupaverit a
nimum tam abhominanda cupido· Hec
genus electum regale sacerdocium· gens

sancta· populus acquisitionis· quibus mentem tua illa
primordia tam divina et spiritalibus affluen
tia carismatibus· quam nove religionis ortum
credere posset· posse iste talia aliquando reperi
ri· Ingrediuntur cum hac macula tabena
culum dei viventis· inhitant cum hac
macula· templum divini sancti polluentes.
iudicium multiplex accepti· qui tam gravis
simas offensas gerunt· et nobis sese in
gerunt in sanctuarium dei· Tales enim non modo
placant deum sed et magis irritant· Irritant
plane et infensum reddunt sibi. ne vobis ne
et huius quo eum placare debuerant· ut
qui continere non valent periculose temptare pro
fiteri aut celibatum dare nomina videantur.
Est siquidem sine dubio melius nubere
quam uri· et salvari in humili gradu fi
delis populi quam vivere sublimitate et dete
rius et districtius iudicari· Multi enim
libertate minus vocati sunt in notione cur
rus dedisse videntur· abstinentes remi
dio nuptiali· et morientes deinceps
flagicium effluentes· Admonitio ad clericos

Pariter observent et se corrigant. c.
fiteor· pariter animabus vestris. xi.
parcite sanguini qui pro vobis effusus est.
horrendum cavete periculum· ignem qui
paratus est diabolo· Iniciat tamen
non irrisoria professio personis· exhi
beat et virtutis insigne pietatis· non sit
in annis celebris vite forma· vacua
virtutis· Nam non prodicitur castitas
in deliciis· veritas in multiloquio· caritas

in hoc seculo neque. Fugite de medio
babilonis. fugite et saluate animas
uestras. Conuolate ad urbes refugii
ubi possitis et deptitis agere penitentiam
et in presenti optinere gratiam et futuram
gloriam fiducialiter prestolari. Non nos
retardet conscientia peccatorum quia ubi illa habun
dauit superhabundare gratia consueuit.
No. Non penitentie austeritas ipsa deterreat.
neque enim condigne sunt passiones ad pre
teritam culpam que remittitur. non ad pre
sentem consolacionis gratiam que inmittitur
non ad futuram gloriam que promittitur nobis.
Si uobis non creditis operibus credite
exemplis acquiescite plurimorum. Cur
runt undique peccatores ad penitentiam et
ita prius et consuetudine delicati. eru
No. ore omnino asperitatem non reputant. ut
ex asperitate consuete leniantur. Nil ar
dentibus impossibile. nil amantibus
difficile. nil asperum mitibus. nil humi
libus arduum reperitur. quos et gratia fert aux
ilium. De periculo diuitum. capitulum xii.

Cauendum ualde
quod in propheta legimus. ubi loquens
ad angelos suos deus sic ait. Miserea
mur impio. quibus parentibus atque
querentibus. Non enim discet facere iusti
ciam. Non inquit. Sub dicens quod cain. inicia ait
sanctorum iniqua gessit et non uidebit
gloriam domini. Timeant clerici timeant
nunc eccetera. quod multis sanctorum qui possi
dent tam iniqua gerunt. ubi superdiues

que sufficere deberent minime contenti
superflua quibus egeni sustentandi fue
rant. impie sacrilegeque sibi retineant
et in usus sue superbie atque luxurie ue
tum pauperum consumere non uereantur. duplici
peccato iniquitate peccantes. quia et alie
na diripiunt et sacris in suis uani
tatibus et turpitudinibus abutuntur. In
labore inquit hominum non sunt et cum hominibus non
flagellabuntur. ideo tenuit eos superbia. ne humi
liarentur ad penitentiam. sed dampnentur propter
superbiam superbo dyabolo et angelis eius.
Nam qui in labore hominum non sunt in labore
perpetuo demonum erunt. De pusillanimitate
quorundam monachorum.

Non magnum est
humilem in abiectione. capitulum xiii.
Magna prorsus et rara uirtus humili
tas honorata. Sime miserum me
decepta simulacionibus ad aliquem uel
mediocrem honorem peruenit etiam. con
tinuo michi uel propria mea uel proprie conditionem
peccata postmittente. iam statim oblitus
sum quod sim. talem me puto qualis ab ho
minibus qui cor non uident putatur sum.
Credo fame. conscientiam non attendo.
et reputans non honorem uirtutibus. sed ui
tutes honori. eo sanctiorem quo superiorem me
estimo. Videas plerosque in ecclesia de ig
nobilibus nobiles. de pauperibus diui
tes factos. subito intumescere. pristine
obliuisci abiectionis. genus quoque
suum erubescere. et infimos dedigna
ri parentes. Videas et homines pecuniosos

ad honores quosque ecclasticos pro
lare. mox applaudente sanitatem uestiu
diraxat mutacionem non mentium nos.
et dignos se estimare dignitate ad quam
ambiendo peruenimus. quia si audeo di
cere adepti sunt nimis attribuentes.
Omitto autem de hijs quos exercat ambicio
et honor sit superbiendi eis esse materia.
Sed uideo quod magis doleo. post spretam seculi
pompam non nullos in scola humilitatis
superbiam magis addiscere. ac sub alis mitis
humilisque magistri grauius insolescere. et im
pacientes amplius fieri in claustro
quam fuissent in seculo. Neque magis peruisum
pliquet in domo dei non patiuntur se con
temptum habi qui in sua domo non
nisi contemptibiles esse potuerunt. Ut quia uidelicet
ubi a plisibus honores appetuntur. uel locum
habere non meruerunt. saltem uel honora
biles uideantur ab hominibus honores con
tempnunt. Video et alios quod sine dolo
re uidi non debet. post aggressam christi miliciam
rursum secularibus implicari negocijs
rursus terrenis cupiditatibus immergi.
cum magna cura erigere muros. et
negligere mores. sub pretextu quasi communis
utilitatis. uba uendere diuitibus. et
matronis salutaciones. et concupiscere
aliena et sua cum lite repetere. Ita ne
mundum sibi et se mundo crucifixerunt
ut quandoque uir in suo uico uel op
pido magnum fuerunt. nunc circuen
tes prouincias et curias frequentantes.

regum noticias. principum familiaritates
assectanti sunt. Nec aliunde hec omnia ma
la contingunt. nisi quia illam quam se lim deseru
imus humilitatem deserentes. dum per hec co
gimur inepta denuo sectari studia
secularium canes efficimur reuertentes ad
uomitum. De increpancia mona

N ullus chorum in sermone apollo

N ordo getico ·xiiii.

quippiam recipit inordinatum. quia ubi in
ordinatum est ordo non est. Unde non aduersus
ordinem. sed pro ordine disputare credenti
dus ero. si non ordinem in hominibus. sed homi
nium uicia reprehendo. Dicatur et uiuacter crede
scos patres monachorum uitam instituisse
se. et ut in ea plures saluarentur. usque
ad infirmos regule temperasse rigorem non re
gulam destruxisse. Absit autem ut credam
tantas eos quantas nunc uideo in plerisque
monasterijs uanitates. ac superfluita
tes precepisse uel concessisse. Miror credi
unde inter monachos tanta intemperancia
in comessacionibus. in uestimentis in
lectisternijs et equitaturis. et construc
endis edificijs inolescere potuit. quatinus
ubi hec studiosius uoluptuosius. atque ef
fusius fiunt ibi ordo melius teneri dicatur
et maior putetur religio. Ecce parci
tas putatur auaricia. sobrietas.
austeritas creditur. silencium tristicia re
putatur. Econtra remissio discrecio
dicitur. effusio liberalitas. loquacitas affa
bilitas. cachinnacio iocunditas.

mollicies vestimentorum et ciborum fastus
honestas. lectorum superfluus cultus
mundicia. Cumque haec alterutrum impenditur
caritas appellatur. Ista caritas destruit
caritatem. haec discretio discretionem confundit.
talis misericordia plena est crudelitate. qua vi-
delicet ita corpori servitur ut anima iuguletur.
Nam quae caritas est et carnem diligere
et spiritum negligere? Quae enim discretio
totum corpori et animae nichil? Qualis vero misericordia
ancillam reficere et dominam interficere? Ne-
mo per huiusmodi misericordiam speret se misericordiam consequi.
quae misericordibus promittitur. Inordinata
profecto et irrationabilis misericordia est. stultis et
infructuose carnis adimplendis
vigilare desideriis. Non misericordia miseri
animae tuae per te non potest. non misericordiam mereri.
quae fit ut placeas deo. Illa autem non est
misericordia sicut iam dixi sed crudelitas. non est
caritas sed iniquitas. non est discretio sed con-
fusio. inutilis carnis concupiscentiis
inservire et animae ex colendis virtuti-
bus nullam operam dare. Sub hac tamen
abusione iam fere ubique pro ordine sic
tenetur. fere iam ab omnibus sine querela
et irreprehensibiliter observatur. quamquam dissimili-
ter nulli his omnibus tamquam non utentes
utuntur. et sine ulla offensa aut mi-
nima. aliquanti quippe haec agunt ex sim-
plicitate. aliquanti ex caritate. aliquanti ex
necessitate. Quidam namque simpliciter ista tenent
quam sic eis praecipitur. parati aliter agere si
aliter praeciperetur. Quidam autem ne discordent

vivant cum quibus habitant. sectantes
in his non suam libidinem. sed aliorum pa-
cem. Alii vero quia resistere non valent multi-
tudini contradicentium. qui haec ut ita dicam tamquam pro or-
dine libera voce defendunt. et quotiens
ista aliquis pro ratione dictat restringere vel
mutare incipiunt. isti mox tota au-
ctoritate resistunt. De delicatis cibis monachorum
Quis in principio chor .c. xv.
cum ordo monasticus coepit ad tantam cre-
deret monachos inertiam devenire? O
quantum distamus ab his qui in diebus Anto-
nii extitere monachi. Siquidem illi cum
se invicem per tempus ex caritate reviserent. tan-
ta ab invicem aviditate panem anima-
rum percipiebant. ut corporis cibum penitus obli-
ti diem plerumque totum ieiuniis ventribus
sed non mentibus transigerent. et hic erat rec-
tus ordo. quando digniori parti prius inservie-
batur. haec summa discretio cum amplius
sumebat quae maior erat. Haec denique vera
caritas ubi animae quarum caritate Christus mortu-
us est tanta aviditate refocillabantur.
Nobis autem convenientibus in unum. ut
verbis apostoli utar. iam non est dominicam ce-
nam manducare. Panem quippe celes-
tem non est qui requirat. non est qui
tribuat. Nichil de scripturis nichil de sa-
lute agitur animarum. sed nugae risus
et verba proferuntur in ventum. Inter pran-
dendum quantum fauces dapibus. tantum aures
rumoribus pascuntur. quibus totus
intentus modum nescias in edendo.

Interim autem fercula ferculis apponuntur.
et pro solis carnibus a quibus abstinetur
grandia piscium corpora duplicantur.
Cumque prioribus fueris saciatus si secundos atti
geris videbis te necdum gustasse pisces.
Tanta accuratione et arte coquorum cuncta
apparantur. quatenus iiij. aut v. ferculis devora
tis prima non impediant novissima. nec
sacietas minuat appetitum. Palatum
quippe dum novellis seducitur condimen
tis. paulatim dissuescit cognita. et
ad sucos extraneos veluti adhuc ieiu
num. avide renovatur in desideria. Venter
quidem dum nescit oneratur sed varietas
tollit fastidium. Quia enim puras
ut eas natura creavit epulas fastidimus
dum alia aliis multipharie permis
centur et spretis naturalibus quas deus in
didit rebus quibusdam adulterinis gula pro
vocatur saporibus. Transitur nimirum
meta necessitatis sed necdum delectatio superatur.
Quis enim dicere sufficiat quot modis ut cetera
taceam sola ova versantur et vexantur
quanto studio evertuntur subvertuntur
liquantur. durantur. diminuuntur. et nunc quidem
frixa. nunc assa. nunc farsa. nunc mixtim.
nunc singillatim apponuntur. ut quid haec omnia
nisi ut soli fastidio consulatur. Ipsa deinde
qualitas rerum talis deforis apparere cu
ratur. ut non minus aspectus quam
gustus delectetur. et cum iam stomachus
crebris ructibus repletum se indicet.
necdum tamen curiositas saciatur.

Sed dum oculi coloribus. palatum saporibus
illiciuntur. infelix stomachus cui nec co
lores lucent. nec sapores demulcent. dum
omnia suscipere cogitur oppressus magis
obruitur quam reficitur. De nimio potu mo
Iam vero de aque potu quid nachorum et apparatu.
dicam. cum ne ullo pacto c. xvi.
quidem vinum aqua admiscetur. Omnes
nimirum ex quo monachi sumus infirmos
stomachos habemus et tam necessarium
apostoli de utendo vino consilium merito
non negligimus. modico tamen quod ille pre
misit nescio cur pretermisso. et utinam vel
solo contenti essemus etiam si purum hoc esset. Pudet
dicere. sed pudeat magis agitari. et si
pudet audiri. non pudeat emenda
ri. Videas in uno prandio ter vel
quater semiplenum calicem reportari
quatenus diversis vinis magis odoratis
quam potatis. nec tam haustis quam attactis
sagaci probatione et celeri cognitione unum tandem
e pluribus quod fortius sit eligatur. Quid
est autem illud quod non nulla monasteria ex
more observare dicuntur. in magnis
videlicet festis vina delibuta melle
pigmentorum respersa pulvere in conventu
bibere. Numquid et hoc dicemus propter in
firmitatem stomachi. Ego non ad nihil aliud
video. nisi ut vel amplius bibatur
vel delectabilius. Sed cum vene vino
ingurgitate fuerint toto in capite
palpitantes sic surgentibus a mensa quid
aliud libet nisi dormire. Si autem ad vigilias

indigestu surge cogis no tantu sed
planctu potius ex torquebis. Cu
no ad lectu venio req(ui)situs in q(u)omod(o)
plango no crapule p(ro)p(ter) s(ed) q(uia) man
ducare no queo. *De p(re)cioso habitu religio*
Quid de ip(s)o habitu *sorum. s(ecundu)m mist(ica)m c.*
dica(m) in q(u)o ia(m) color no(n) s(ed) *xvii.*
color req(ui)rit(ur) cultu vestiu(m) q(uo)d vitu
ti insistit. P(r)udis dice(re) i(n)vanit(ur) instu
dio suo mulierib(us) cu(m) a monachis
p(re)ciu(m) affectat(ur) in vestib(us). n(on) necitas
n(on) saltem f(o)r(m)a religionis recepta in habitu
ornari no armari appetu(n)t milites
x(risti). q(ui) du(m) p(re)parare se ad bellu(m) c(ontra) a(er)eas
p(otes)tates p(re)tende(re) insigne paup(er)tatis
debuiant q(uod) utiq(ue) adu(er)sarii valde for
midant. in mollicie vestiu(m) tot(am) p(ar)tis
p(ro)p(ri)a(m) p(rae)sentes iudiciu(m) vult se hosti
b(us) su(u)m sanguine tradu(n)t inermes. Que
ritur ad induendu(m) no(n) q(uo)d vili s(ed) q(uo)d
s(u)btilius i(n)venit(ur) no(n) q(uo)d repellat frigus
s(ed) q(uo)d supbire co(m)pellat. no(n) denique iux
ta regula(m) q(uo)d vilius co(m)parari p(o)t(est). s(ed) q(uo)d ve
nustius s(ed) i(m)mo vanius ostentari.
Heu miser q(uo)cu(m)q(ue) monachu(m) cur
ad hunc usq(ue) vivo uidere ad id devenisse
ordine(m) n(ost)r(u)m. ordine(m) s(cilicet) qui p(r)imus
fuit in eccl(esi)a. q(uo) nulli intra s(upe)rior an
gelicis ordinib(us). nullus vicinior ei q(ui)
in celis e(st) ierl(usa)l(e)m m(at)r(em) n(ost)ra(m). siu(e) ob decore(m)
castitatis. siu(e) p(ro)p(ter) caritatis ardore(m)
cui ap(osto)li institutores. c(uius) hii q(uo)s pau
lus tam sepe s(an)c(t)os appellat incho

[No(ta)]

atores extiteru(n)t. Fuisi nu(n)c exti(n)us su
mus et de regno dei q(uo)d nu(n)c nos z relic
tis veris ac p(er)hennib(us) bonis for(is) q(ue)
rim(us) vana(m) (con)solac(i)o(n)e(m). et vanitatib(us) et
insaniis falsis. ac ia(m) religionis anti
que no(n) solu(m) virtute(m) amisim(us). s(ed) n(ec) sp(eci)em
retinem(us). Ecce n(on) ip(s)e habit(us) n(oste)r q(ui) et tole(rand)
dico. q(uia) humilitatis solebat e(ss)e insigne.
a monachis n(ost)ri t(em)p(or)is insigniu(m) gestat(ur)
supbie. Vix ia(m) in n(ost)ris p(ro)vinciis inue
nim(us) quo vestiri dignem(ur). Miles et
monach(us) ex eode(m) panno p(ar)tiu(n)t(ur) s(ibi) cu
cullam et clamide(m). Quiuis de s(e)c(u)lo q(uan)tu
b(us) honerat(us) e(st) si rex e(st) si imp(er)ator ille
fuit. n(ost)ra no(n) t(ame)n horrebit indume(n)ta
si suo s(ibi) m(od)o p(re)parata fiunt et aptata. Ha
nu(m) cor vanitatis nota(m) ingit cetera
rior supfluitas interioris vanitatis in
diciu(m). Mollia indume(n)ta a(n)i(m)i mollicie(m)
indicant. No(n) tanto curaret(ur) corp(or)is cult(us)
n(isi) p(ri)us n(e)glecta fuisset me(n)s inculta vir
tutibus. *De supbia religiosor(um). i(n) ap(osto)l(u)m.*
Ve semel *.cap(itulum). xviii.*
et iteru(m) ve paup(er)ib(us) supbis. Ve
m(ihi) semel et ve iteru(m) potantib(us) cru
ce(m) et no(n) sequentib(us) xpm. qui nimirum c(um)
paru(i)b(us) p(ar)ticipant humilitate(m) sectan
negligu(n)t. Dup(lici)a quippe (con)tritione (con)teru(n)t(ur)
qui cuiusmodi s(un)t. qui et hic p(ro)p(ter) s(a)c(u)li
gl(ori)a t(em)p(or)alit(er) se affligu(n)t. et in futuro p(ro)
interna supbia ad et(er)na supplicia p(er)
trahu(n)tur. laborant p(ro)p(ter) x(pistu)m s(ed) cu(m) x(pisto) no(n)
regnant. Fecit e(nim) x(pistu)s in paup(er)tate sua. s(ed)

ingla non consequuntur. Decoravere muta
bibunt ipsi sed non exaltabitur caput ipsius
Lugent nunc sed tunc non consolabuntur. Pro multo
quod enim facit superbia sub specie humilitatis
ipsius? Aliquid non habet quo se palliet ypocrisia
malicia nisi vero involuta exterius in facie
et quoniam intus presepium diabolus simulacrum arro
gancia se coartat, ac pravagitibus in
nocentie malum mihi decentioris immu
tatur? An non illi superbissimi de psal
mo quorum prodiit ex adipe iniquitas
eorum. multo tamen optimi sunt iniquitate et
impietate sua quam nos latentes sub sancti
tate aliena? Quis enim magis impius
an professus impietatem an mentiens sancti
tatem. Nonne is qui et mendacium addens
geminat impietatem. De negligentia abbatum

Miror cum regula In postillis capitulo
dicat ad magistrum .xix.
respicere quicquid a discipulis delinquitur et de
propheta sanguinem impiorum moventium
de manu pastorum requirendum esse minetur
quomodo abbates nostri talia sibi patiantur. nisi for
te si auderem dicere. nemo fidenter reprehen
dit in quo se esse inreprehensibilem non confidit
Sed quidem humilitatis est omnino magis ut quisque
sibi indulget. aliis non vehementer irascatur
Dicam dicam, presumptuosius dicatur. sed verum
dicam quoniam lux mundi obtenebrata
est. Nunc sal terre infatuatum est. quorum
in vita via debuit esse vite ex ipsius
actibus ostendunt speciem. ceci facti sunt duces
cecorum. Quia enim ut certa tanta specimine

humilitatis est cum tanta pompa incedere
et equitatu tantis hominum crinitorum stipari
obsequiis. quatinus duobus episcopis unius ab
batis sufficiat multitudo. Mentior si
non vidi abbatem .lx. equos et eo amplius
in suo ducere comitatu. Dicas si vi
deas transeuntes non patres esse monachorum
sed dominos castellorum. non rectores animarum. sed
principes provinciarum. Tum deinde gestari
videntur in apparatu ciphi bacini. can
delabra et mantice suffarcinate.
non stramentis. sed ornamentis lectorum.
Vix denique .iiij. leugis a sua quispiam
domo recedit. nisi cum tanta supellec
tili sua tanquam sit vel iturus ad exercitum
vel transiturus per desertum. ubi non valeant
necessaria invenire. De ornamentis monasteriorum

Omitto monasteriorum .c. xx.
altitudines. immoderatas lon
gitudines. supervacuas latitudines.
sumptuosas depolitiones. curiosas depic
tiones. que dum orantium in se retorquent aspec
tum. impediunt et affectum. et mihi quodammodo
representant antiquum ritum iudeorum. Sed
esto. fiant hec ad honorem dei. illud autem inter
rogo monachus monachos quod in gen
tibus gentilis arguebat. Dicite aiebat ille
pontifices in sancto quid facit aurum? Ego
autem dico. Dicite pauperes. Non enim atten
do versum sed sensum. Dicite inquam pau
peres. si tamen pauperes in sancto quid facit
aurum? Et quidem alia causa est episcoporum alia
monachorum. Scimus namque quod illi sapi

entibus et insipientibus debitores cum sint, carnalis populi devotionem quia spiritualibus non possunt corporalibus excitant ornamentis. Nos vero qui iam de populo exivimus, qui mundi quaeque pretiosa ac speciosa pro Christo reliquimus, qui omnia pulchre lucentia, canore mulcentia, suave olentia, dulce sapientia, tactu placentia, cuncta denique oblectamenta corporea arbitrati sumus ut stercora ut Christum lucrifaciamus, quorum quaeso in his devotionem excitare intendimus? Quem magis ex his fructum requirimus, stultorum admirationem an simplicium oblationem? An quoniam commixti sumus inter gentes forte didicimus opera eorum et servimus adhuc sculptilibus eorum? Et ut aperte loquar, an totum hoc facit avaritia quae est idolorum servitus, et non requirimus fructum sed datum? Si quaeris quomodo: miro inquam modo. In tali arte quaedam spargitur aes ut multiplicetur; expenditur ut augeatur, et effusio copiam parit. Ipso quippe visu sumptuosarum et mirandarum vanitatum accenduntur magis homines ad offerendum quam ad orandum. Sic opes opibus hauriuntur, sic pecunia pecuniam trahit, quia nescio quo pacto ubi amplius divitiarum cernitur, ibi offertur libentius. Nota. Auro tectis reliquiis signantur oculi et loculi aperiuntur. Ostenditur pulcherrima forma sancti vel sanctae alicuius, et eo creditur sanctior quo coloratior. Currunt homines ad osculandum, invitantur ad donandum, et magis mirantur pulchra quam venerantur. Ponuntur hinc in ecclesia gemmatae non coronae sed rotae circumseptae lampadibus, sed non minus fulgentes insertis lapidibus. Cernimus et pro candelabris arbores quasdam erectas multo aeris pondere miro artificis opere fabricatas, nec magis choruscantes superpositis lucernis quam suis gemmis. Quid putas in his quaeritur, paenitentium compunctio an intuentium admiratio?

De sculptis et picturis quae fiunt in monasteriis. xxi.

O vanitas vanitatum, sed non vanior quam insanior. Fulget ecclesia in parietibus et in pauperibus eget. Suos lapides induit auro et suos filios nudos deserit. De sumptibus egenorum servitur oculis divitum. Inveniunt curiosi quo delectentur, et non inveniunt miseri quo sustententur. Utquid saltem sanctorum imagines non reveremur, quibus utique ipsum quod pedibus conculcatur scatet pavimentum? Saepe spuitur in ore angeli, saepe sanctorum alicuius facies calcibus tunditur transeuntium. Et si non sacris imaginibus, cur vel non parcitur pulchris coloribus? Cur decoras quod mox foedandum est? Cur depingis quod necesse est conculcari? Quid ibi valent venustae formae ubi pulvere maculantur assidue? Denique quid haec ad pauperes, ad monachos, ad spirituales viros? Nisi forte et hic adversus memoratum iam versiculum propheticus ille respondeat: Domine dilexi decorem domus tuae et locum habitationis gloriae tuae. Assentio. Patiamur et haec fi-

mecca

in ecc̄a ꝯfluerer. q̄r ⁊ si noxia sint ua
nis ⁊ auaris. nō tn̄ simplicib; ⁊ de
uotis. Ceterū in claustris corā legē
tib; fr̄ib; q̄d facit ł ridicłosa mōstro
sitas. mira q̄dā deformis formosi
tas. ⁊ formosa deformitas. Q̄d ibi
inmunde simie q̄d feri leones q̄d mōstr̄
osi centauri. q̄d semihoīes. q̄d macło
se tigres. q̄d milites pugnātes. q̄d
venatores tubicināres. Videas sb̄
uno cor̄ multa capita. ⁊ rursus
sb̄ uno capite multa cor̄. Cernit̄
hinc in q̄drupede cauda s̄pentis. illic
in pisce cauda quadrupedis. ł bestia
p̄fert equū. capra trahēs ret̄ di
midiā. hic cornutū. al' equū gest
tat posti'. Tā multa deniq; tāq; mi
ra diuisar̄ formar̄ uarietas app̄et
ubiq; ut mag̃ legē libeat in mar
morib; q̄ in codicib;. totūq; diē occu
pare singla ista mirādo q̄ in lege
dī meditando. De aduocatis i li° d ꝯs'.

Disputacōnes aduo ·xxv·
catorum ⁊ pugne ūbor̄ mag̃
ad subūsionē q̄ ad inuencōnē p̄fi
ciunt ūitatis. Hij s̄t qui docuerūt li
guas suas loq' mēdaciū. diserti
ad ūsus iusticiā. eruditi p falsita
te. Sapientes s̄t ut faciant mala.
eloquētes ut inpugnēt ūitatē. Hij
s̄t qui instruūt a q̄b; fuānt instru
endi. astruūt nō cōpta s̄ sua. struūt
de ꝓ calūpnias innocencie. dest̄
simplicitatē ūitatis. obstruūt iudi
cii uias. Siquidē itaq; absq; labore ma
nifestam facit ūitatē ut breuis ⁊
pura narracio. De appłłōib; i. ȝ. li. de

Magno ꝯsid·· xxvi·
Magno ꝯsid. in appellacōnib; ⁊ pio op' in
tuit' est ne q̄ fuit magna nitate
ꝓuisū male uicendo reddat' inutile
q̄ ūr̄ ⁊ in mistā eos posse teneuire
puīcie. si n̄ sūmo modamine agi
centur. Formulā hāc iusti' p̄figit
t. ⁊ dīne inmutabil' rō equita
tis. ⁊ ni fallor ipa lex appłłacōnē
ut illicite usurpata appellacō n'
ꝓsit appellanti. ne appłłato obsit
ut q̄. n. frustra fatigat' sit hō. Q̄
plenū iusti' ut se se poci' ledit q̄
uoluit p'mū. Appellasse iniq̄ in
iuriū ē. inique ⁊ inpune. Iniq̄
appłłonū fomes. Iniqua a' omīs
appellacō ad q̄ iusti' inopia n̄ co
egit. Appłłare nō ut ḡues. s; si
grauis licet. Appłłarea' a s̄nia
an̄ s̄niam inpba oīo ū ob mani
festū ḡuamē p̄siūt appłłacō. Q̄
ḡ ḡuat' nō appłłat. liquet q̄ a'
ḡuare intēdit. a' q̄ rediīe. Nō
ē suffugiū appłło s; refugium.
Q̄tos nouim' appellasse pulsatos.
quo inīm licet q' nūq̄ licet. Nō
nullis etiā quo aduixerit licuis
se appłłonis suffragio nefaria
sciui'. Vbi ḡ. Incestū. adulteriū.

Quale est hoc turpitudini patrocinari quod vel maxime formidari a turpibus oportebat. Quousque dormitas. Quousque non evigilat consideratio tua ad tantam appellationum confusionem atque abusionem. Praeter ius et fas, praeter morem et ordinem fiunt. Non locus, non modus, non tempus, non causa discernitur aut persona. Praesumuntur leviter passim plerumque et nequiter. Volentes malignari, unde his potissimum terreri solebant, nunc terrori ipsi magis ex hiis fiunt. Atque sic bonis antidotum in usum invenenum. Appellantur boni a malis ut non faciant bona, et supersedent avocem tonitrui tui formidantes. — De usurpatione appellationis et contemptu.

Si mea queratur vel potius (xxiiij.) curatur sententia, dico appellationes ut non contempnandas, sic nec usurpandas omnino. Porro horum quae insolentius cetera. Haud facile dixerim nunc quae usurpatio quaedam vim inducere contemptus necessitatem, ac per hoc forte acrius insectanda quam appellatio noceret. Aut non vere nocentior est mala in se in ptu peior. Nonne ipsa est quae ipsum quod ius est aut extenuat aut exterminat. Nam rebus saepe et professionibus sacratissimis praecipui gratiam non impendunt sed adimunt. Quae sacris accepta usurpata tamen ab indignis indigneve tractata minime acceptantur. Magis tamen habent damnationis quam debitae venerationis non habent. Fateor

grande et generale mundo esse bonum appellationes, idque tam necessarium quam solem ipsum hominibus. Revera quasi sol iustitiae est prodens ac redarguens opera tenebrarum. Prorsus fovende et manu tenende, sed quas extorsit necessitas, non calliditas adinvenit. Usurpatoriae sunt omnes huiusmodi, non subvenientes innocentiae, sed opitulantes iniquitati. Quomodo non veniant in contemptum? Digni ut talibus quoque desistet et de ipso esse iure, ne longo et casso itinere fatigarentur plures tamen sua audire non ferentes appellationes minus opportunas et celsa nomina importunius contempserunt. Cum itaque ex hiis liquat non ex contemptu gignit usurpationem, sed ex usurpatione contemptum, videris tu quid sibi velit quod zelus vester assidue paene vindicat illum, istam dissimulat. Vis perfectius cohercere contemptum? Cura in ipso utero perfice mine nimis perforare germine nequam. Ita fiet si usurpatio digna animadversione inlicet. Tolle usurpationem, et contemptus excusationem non habet. Porro inexcusabilitas ausum explorat. Non sit perinde usurpator, et contemptor nullus erit aut admodum rarus. Bene facis tu quod appellationum negato suffragio multa remittis negotia ad cognoscentes vel qui citius nosse possint. Ubi enim citior ac facilior notitia, vel decisio citior expeditiorque esse potest. Quam plenum gratiae quod milibus per tuum et

laboribus, p(er)ic(u)lis ac sup(er)biis. At q(uo)d sic ev(ite)t
das t(ibi) o(mn)imodis attendendu(m). Explicit
lib(er) .4(us). Incipiu(n)t capi(tul)a lib(ri) q(ui)nti.

De penitencia .i.
De co(n)fess(i)one .ii.
De mi(sericordi)a dei in penitentes .iii.
De orone .iiii.
De t(em)p(o)re co(n)g(ru)o orationi .v.
De humilitate .vi.
Q(uo)d magis e(st) nec(essari)a humilitas q(uam) virginitas .vii.
Quom(od)o custodit(ur) humilitas .viii.
De timore .ix.
De discrecione .x.
De obia .xi.
De disciplina .xii.
De silencio .xiii.
De ieiunio .xiiii.
De inuidia .xv.
De temptacionibus .xvi.
Q(uo)d resistendo temptac(i)o(n)i victo(ri)a acq(ui)r(itur) .xvii.
De gra(tiarum) actione .xviii.
De contemptu vane glorie .xix.
De gra(tia) dei .xx.
De adiutorio d(omi)no .xxi.
De merito .xxii.
De fide .xxiii.
De spe .xxiiii.
De caritate .xxv.
De amore d(omi)no .xxvi.
De violencia a(m)o(r)is divini .xxvii.
De continencia .xxviii.
De abstinencia .xxix.
De paupertate .xxx.
De tribulacione .xxxi.
De paciencia .xxxii.
De iusticia .xxxiii.
De mi(sericordi)a .xxxiiii.
De correpcione .xxxv.
De beniuolencia .xxxvi.
De p(er)seuerancia .xxxvii.
De testimonio co(n)sciencie .xxxviii.
De pace .xxxix.
De contemptu mundi .xl.
De solitaria vita .xli.
De inco(mm)oda dimicte p(ar)entis .xlii.
De deuocione .xliii.
De laude divina .xliiii.
De co(n)sideratione .xlv.
De contemplacione .xlvi.
De laude sup(er)ne civitatis .xlvii.
De p(re)mio eterno .xlviii.

De penitencia .in(cipit). pentechoste. c. i.

Sicut t(ri)uiscendi ad d(omi)n(u)m
penitencia est. Penitentiam h(abe)re dolere e(st). Na(m)
penitenciam ag(er)e remediu(m) doloris e(st). Va-
nu(m) e(nim) est d(omi)n(u)m p(ro)(vo)care no(n) desistentis peni-
tenciam ag(er)e. Ver(us) penitens semp(er) est in la-
bore et dolore. Dolet de p(ec)c(at)is. labo-
rat p(ro) futuris cavendis. Vera siquidem
penitencia e(st) sin(e) intermissionis t(em)p(o)r(e) de p(ec)c(at)is
dolere. Sic plangit amissa ne committ-
tat plangenda. Irrisor na(m)q(ue) e(st) et no(n)
ver(us) penitens q(ui) adhuc agit q(uo)d penitea(t).
Si g(o) vis ver(us) penitens e(ss)e. cessa a
p(ec)c(at)o et noli ampli(us) p(ec)care. Q(uia) in-
anis e(st) penitencia q(uam) coinq(ui)nat seq(ue)ns culpa.